

GENERALINIO ADVOKATO  
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER IŠVADA,  
pateikta 2009 m. vasario 17 d.<sup>1</sup>

**I — Įvadas**

1. *Tallinna Halduskohus* (Talino administracinis teismas) pateikė Teisingumo Teismui šešis prejudicinius klausimus, susijusius su pereinamojo laikotarpio priemonėmis, skirtomis tam, kad būtų palengvintas dešimties naujų valstybių narių įstojimas į Europos Sąjungą 2004 m. gegužės 1 dieną.

2. Klausimai susiję su trimis Bendrijos reglamentais, kurie skirti paskatinti nacionalinius ūkio subjektus nekaupiti žemės ūkio produktų atsargų pertekliaus, kuris gali turėti neigiamą poveikį bendram rinkos organizavimui. Šiuos ribojamuosius mechanizmus sudaro atsargų pertekliaus apmokestinimas naujosiose valstybėse narėse ir kai kuriais atvejais (cukraus, izogliukozės ir fruktozės) – jų pašalinimas.

3. Vykstant 1994 m. plėtrai, Teisingumo Teismas yra pareiškęs nuomonę dėl panašių

priemonių, kurios taip pat apėmė mokesčių už žemės ūkio produktų atsargų perteklių<sup>2</sup>. 2002 m. sausio 15 d. Sprendime *Weidacher*<sup>3</sup> Teisingumo Teismas, konstatavęs, kad Bendrijos institucijos, siekdamos bendrosios žemės ūkio politikos tikslų, turi plačią diskreciją ir kad ginčijamas reglamentas neprieštarauja proporcingumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principams, nusprendė, kad Komisija buvo kompetentinga priimti šį teisės aktą.

4. Iki šiol Sprendimas *Weidacher* yra vienintelis precedentas šioje srityje, tačiau jis nebus paskutinis. Tuo pat metu, kai buvo pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, šešios iš dešimties naujųjų valstybių narių apskundė Europos Bendrijų Teisingumo Teismui tris minėtus reglamentus ir vieną Komisijos sprendimą. Šie ieškiniai dar nagrinėjami<sup>4</sup>.

2 — Visų pirma 1994 m. gruodžio 19 d. Komisijos Reglamentas (EB) Nr. 3108/94 dėl prekybos žemės ūkio produktais skirtų pereinamojo laikotarpio priemonių, kurios turi būti patvirtintos dėl Austrijos, Suomijos ir Švedijos įstojimo (OL L 328, p. 42).

3 — Sprendimas *Weidacher* (C-179/00, Rink. p. I-501, ypač 19 punktą).

4 — Bylos *Lenkija prieš Komisiją*, T-257/04; *Lenkija prieš Komisiją*, T-258/04; *Kipras prieš Komisiją*, T-300/05; *Kipras prieš Komisiją*, T-316/05; *Estija prieš Komisiją*, T-324/05; *Slovakija prieš Komisiją*, T-247/07; *Čekijos Respublika prieš Komisiją*, T-248/07 ir *Lietuva prieš Komisiją*, T-262/07.

1 — Originalo kalba: ispanų.

## II — Teisinis pagrindas

2. Reglamentas (EB) Nr. 1972/2003<sup>6</sup>A — *Bendrijos teisė*1. Stojimo aktas<sup>5</sup>

5. Pagal Stojimo akto 41 straipsnio pirmąją pastraipą „trejus metus po įstojimo“ Komisija taiko pereinamojo laikotarpio priemones, skirtas pereiti prie bendrosios žemės ūkio politikos įgyvendinimo; šios priemonės taikomos tik minėtu laikotarpiu.

6. Minėto Stojimo akto straipsnio pagrindu Komisija priėmė tris reglamentus.

7. Reglamente Nr. 1972/2003 minimos pereinamojo laikotarpio priemonės, kuriomis siekiama „išvengti prekybos srautų nukreipimo rizikos, kuri turi įtakos bendram žemės ūkio rinkų organizavimui dėl 10 naujų valstybių įstojimo į Europos Sąjungą 2004 m. gegužės 1 d.“ (pirma konstatuojamoji dalis).

8. Trečioje konstatuojamojoje dalyje atkreipiamas dėmesys į būtinybę įvesti naujosiose valstybėse narėse atgrasomuosius mokesčius už žemės ūkio produktų atsargų perteklių, nes prekybos srautų nukreipimai, „galintys dezorganizuoti rinkos organizacijas, dažnai apima produktus, kurie vežami specialiai plėtos dingstimi ir nėra įprastų atitinkamos valstybės atsargų dalis“, nors „atsargų perteklius gali susidaryti dėl nacionalinės gamybos.“

9. Pagal Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnio 1 dalį valstybės narės, kuriose nacionaliniu lygiu netaikomi griežtesni teisės aktai, apmokestina „2004 m. gegužės 1 d. egzistuojanti laisvoje apyvartoje esančių produktų atsargų perteklių“.

5 — Aktas dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos įstojimo sąlygų ir sutarčių, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 236, p. 33).

6 — 2003 m. lapkričio 10 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1972/2003 dėl prekybos žemės ūkio produktais skirtų pereinamojo laikotarpio priemonių, kurios turi būti patvirtintos dėl Čekijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Slovėnijos ir Slovakijos įstojimo (OL L 293, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 40 t., p. 474).

10. 4 straipsnio 2 dalyje minimi trys veiksniai, į kuriuos valstybės narės privalo atsižvelgti, nustatydamos kiekvieno turėtojo atsargų perteklių: a) vidutinės atsargos, turėtos iki įstojimo; b) prekybos modeliai iki įstojimo ir c) atsargų sukaupimo aplinkybės.

11. Pagal reglamento 4 straipsnio 4 dalį siekiant užtikrinti, kad mokestis būtų taikomas teisingai, naujosios valstybės narės „nedelsdamos“ sudaro 2004 m. gegužės 1 d. turimų atsargų aprašą.

12. Reglamentas Nr. 1972/2003 įsigaliojo tą pačią dieną kaip ir Stojimo sutartis ir buvo taikomas „iki 2007 m. balandžio 30 d.“ (10 straipsnis).

3. Reglamentas (EB) Nr. 60/2004<sup>7</sup>

13. Reglamente Nr. 60/2004 numatomas specifinis cukraus sektoriaus reguliavimas

<sup>7</sup> — 2004 m. sausio 14 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 60/2004 dėl cukraus sektoriui skirtų pereinamojo laikotarpio priemonių, kurios turi būti patvirtintos dėl Čekijos Respublikos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Slovėnijos ir Slovakijos įstojimo (OL L 9, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 42 t., p. 125).

dėl nemažos šio sektoriaus rinkos sužlugdymo rizikos, kurią kelia spekuliacinio tikslais įvežami produktai (penkta konstatuojamoji dalis).

14. Reglamentu įtvirtinamos tam tikros Komisijos ir valstybių narių pareigos.

15. Komisija „ne vėliau kaip 2004 m. spalio 31 d.“ nustato grynojo cukraus arba esančiojo perdirbtuose produktuose, izogliukozės ir fruktozės kiekius, kurie yra kiekvienoje naujojoje valstybėje narėje ir „viršija kiekius, kuriuos 2004 m. gegužės 1 d. galima pripažinti įprastomis pereinamojo laikotarpio atsargomis ir kuriuos naujosios valstybės narės savo sąskaita turi pašalinti iš rinkos. Nustatant perviršio kiekį, visų pirma atsižvelgiama į šiuos pokyčius, kurie įvyko per metus iki įstojimo, lyginant su ankstesniais metais: a) grynojo cukraus ar esančiojo perdirbtuose produktuose, izogliukozės ir fruktozės importo ir eksporto kiekių pokyčiai; b) cukraus ir izogliukozės gamybos, vartojimo ir atsargų pokyčiai; c) atsargų sukaupimo aplinkybių pokyčiai“ (reglamento 6 straipsnio 1 dalis).

16. Naujosios valstybės narės privalėjo užtikrinti, kad be Bendrijos įsikišimo „vėliausiai iki 2005 m. balandžio 30 d.“ iš rinkos būtų pašalintas cukraus ar izogliukozės kiekis, lygus 1 dalyje nurodytam pertekliniam

kiekiui (6 straipsnio 2 dalis). Tādēļ naujų valstybių narių kompetentingos valdžios institucijos nuo 2004 m. gegužės 1 d. pradėjo disponuoti parduotų ar pagamintų grynojo cukraus ir esančiojo perdirbtuose produktuose, izogliukozės ar fruktozės perteklinių kiekių identifikavimo pagrindinių suinteresuotųjų ūkio subjektų lygiu sistema. Pagal šio reglamento 6 straipsnio 3 dalį ta sistema galėjo remtis „visų pirma importo susekimu, finansine kontrole, operatorių sąskaitų ir fizinių atsargų pagrindu atliktais tyrimais ir galėjo apimti tokias priemones kaip rizikos garantijos“. Be to, remiantis šia nuostata, „identifikavimo sistemos pagrindą sudaro rizikos įvertinimas, visų pirma tinkamai atsižvelgiant į šiuos kriterijus: atitinkamų operatorių veiklos tipą, sandėliavimo patalpų pajėgumus, veiklos laipsnį.“

#### 4. Reglamentas (EB) Nr. 832/2005<sup>8</sup>

17. Reglamentu Nr. 832/2005 Komisija nustatė perteklinius cukraus, izogliukozės ir fruktozės kiekius, kuriuos naujosios valstybės narės privalėjo pašalinti.

8 — 2005 m. gegužės 31 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 832/2005, dėl cukraus, izogliukozės ir fruktozės perteklinių kiekių Čekijos Respublikoje, Estijoje, Kipre, Latvijoje, Lietuvoje, Vengrijoje, Maltoje, Lenkijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje nustatymo (OL L 138, p. 3).

#### B — Nacionalinė teisė

18. Įgyvendindamas šias Bendrijos teisės normas, Estijos parlamentas 2004 m. balandžio 7 d. priėmė Mokesčio už atsargų perteklių įstatymą (Üleliigse laovaru tasu seadus, toliau – ŪLTS).

19. 2006 m. spalio 5 d. Sprendime *Riigikohus* (Aukščiausiasis teismas) konstatavo, kad kai kurios ŪLTS nuostatos prieštarauja Reglamentui Nr. 1972/2003 ir ŪLTS 6 straipsnio 1 dalį netaikytina, darydamas prielaidą, kad joje numatytas reikalavimas apskaičiuojant pereinamojo laikotarpio atsargas taikyti koeficientą 1,2 neužtikrina pakankamai diferencijuoto verslininkų traktavimo. Be to, *Riigikohus* sukritikavo ŪLTS 6 straipsnio 2 dalį remdamasis tuo, kad iš Europos Sąjungos teisės negalima išvesti reikalavimo, kad verslininkas, iki 2004 metų nevykdęs veiklos atitinkamoje srityje arba ją vykdęs trumpiau nei ketverius metus, turi įrodyti, jog 2004 m. gegužės 1 d. jo turimų žemės ūkio produkto atsargų kiekis atitinka žemės ūkio produkto atsargas, kurias jis būtų galėjęs paprastai pagaminti, parduoti arba kitokiu būdu atlygintinai ar neatlygintai perleisti ar įsigyti.

20. Atsižvelgdamas į šį sprendimą, *Riigikogu* (Estijos parlamentas) 2005 m. birželio 16 d. ir 2007 m. sausio 25 d. priėmė svarbius ŪLTS pakeitimus, o jie įsigaliojo 2005 m. balandžio 30 d. ir 2007 m. vasario 16 dieną.

21. ŪLTS 7 straipsnio 1 dalyje pabrėžiama, kad atsargų perteklius – tai „2004 m. gegužės 1 d. verslininko turimos žemės ūkio produkto atsargos, apskaičiuotos atėmus pereinamojo laikotarpio atsargas iš iki 2004 m. gegužės 1 d. verslininko turėtų žemės ūkio produkto atsargų“. Šis straipsnis taip pat buvo papildytas 2 dalimi, pagal kurią „visos verslininko turimos žemės ūkio produkto atsargos laikomos atsargų pertekliumi“, jei „to reikia, kad būtų pasiektas Reglamento (EB) Nr. 1972/2003 ar Reglamento (EB) Nr. 60/2004 tikslas“.

22. ŪLTS 6 straipsnio 1 dalyje „pereinamojo laikotarpio atsargos“ apibrėžiamos kaip 2004 m. gegužės 1 d. verslininko turimos žemės ūkio produkto atsargos, kurių kiekis 1,2 karto didesnis nei vidutinis ketverių pastarųjų metų (iki 2004 metų) gegužės 1 d. turėtas atsargų kiekis. Šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytos ne tokios griežtos apskaičiavimo taisyklės verslininkams, vykdančioms veiklą trumpiau nei ketverius metus.

23. Be to, pagal 6 straipsnio 2 dalį, jei iki 2004 metų verslininkas nevykdė veiklos atitinkamoje srityje arba vykdė ją trumpiau nei ketverius metus, jis turi įrodyti, kad 2004 m. gegužės 1 d. jo turimų žemės ūkio produkto atsargų kiekis atitinka žemės ūkio produkto atsargas, kurias jis būtų galėjęs paprastai pagaminti, parduoti arba kitokiu būdu atlygintinai ar neatlygintinai perleisti ar įsigyti.

24. Šio straipsnio 3 dalis, kuria po pakeitimų aptariamas straipsnis buvo papildytas, taikoma verslininkams, kurie atitinkamoje srityje vykdė veiklą trumpiau kaip ketverius, tačiau bent vienus metus. Skaičiuojant jų pereinamojo laikotarpio atsargas, jiems leidžiama pasirinkti arba žemės ūkio produkto atsargas, atitinkančias kelerių pastarųjų veiklos metų iki 2004 metų gegužės 1 d. turimas vidutines atsargas, padaugintas 1,2 karto, arba vienų paskutinių metų iki 2004 metų gegužės 1 d. turimas atsargas, padaugintas 1,2 karto.

25. Remiantis ŪLTS 10 straipsnio 1 dalimi, Žemės ūkio ministerija nustato verslininkų turimų pereinamojo laikotarpio ir perteklinių atsargų kiekius, remdamasi jų deklaruotais duomenimis. 2 dalyje nustatyta, kad verslininko deklaracijoje išdėstytu arba prie jos pridėtu pagrįstu prašymu, nustatant pereinamojo laikotarpio atsargas ir atsargų perteklių, gali būti atsižvelgta į tokias aplinkybes, kaip antai: gamybos, perdirbimo arba pardavimo kiekių padidėjimą (jei šis padidėjimas įvyko prieš tai buvusiais metais ir jei jį aiškiai rodė verslininko šešių pastarųjų mėnesių ekonominiai rezultatai), žemės ūkio produkto subrendimo laiką, aplinkybę, kad atsargos buvo sukauptos iki 2003 m. trečiojo ketvirčio, eksporto ar pardavimo kiekių sumažėjimą dėl nuo verslininko nepriklausančių aplinkybių arba kitas nuo verslininko nepriklausančias aplinkybes.

26. ŪLTS 23 straipsnis papildo šias nuostatas taisyklėmis, kuriomis suteikiama galimybė padidinti pereinamojo laikotarpio atsargas. Be to, šių atsargų kiekis turi būti padidintas, jeigu gamybos, perdirbimo arba pardavimo

kiekiai padidėjo per vienus metus iki 2004 m. gegužės 1 d., jei padidėjimą atspindėjo verslininko paskutinio pusmečio ekonominiai rezultatai ir jei šis augimas tęsėsi laikotarpiu nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki 2006 m. gegužės 1 d.

masis po *Riigikohus* sprendimo pakeistais ŪLTS 6, 7 bei 10 straipsniais.

### III — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

27. Ieškovė pagrindinėje byloje *Balbiino AS* yra Estijos bendrovė, prekiaujanti ledais ir šaldytais maisto produktais.

28. Ruošdamasi pokyčiams rinkoje dėl Estijos įstojimo į Europos Sąjungą, *Balbiino* pagerino ir išplėtė savo įrenginius ir įrengė naują sandėlį, skirtą žaliavoms, pavyzdžiui, cukrui, laikyti. Tuo metu įmonė taip pat pradėjo naują veiklą – didmeninę prekybą šaldytais produktais.

29. Įvykus keliems juridiniams faktams, 2007 m. balandžio 19 d. žemės ūkio ministras nustatė iš viso dvylikos *Balbiino* priklausančių žemės ūkio produktų grupių pereinamojo laikotarpio ir perteklines atsargas, remda-

30. 2007 m. balandžio 30 d. *Maksu- ja Tolliameti Põhja maksu- ja tollikeskus* (Mokesčių ir muitų tarnybos Šiaurės mokesčių ir muitų centras) nustatė 1 243 867 EEK (apie 77 000 eurų) dydžio mokesčių už atsargų perteklių.

31. *Balbiino* apskundė pranešimą apie mokėtinus mokesčius ir 2007 m. balandžio 19 d. žemės ūkio ministro įsakymą *Tallinna Halduskohus*, kuris suabejojo, ar ŪLTS net ir po pakeitimų yra suderinamas su Bendrijos teise. Todėl, remdamasis EB 234 straipsniu, jis pateikė Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Europos Sąjungos teisė, visų pirma Reglamento (EB) Nr. 60/2004 6 straipsnio 1 dalis kartu su Reglamento (EB) Nr. 832/2005 3 konstatuojamąja dalimi bei Reglamento (EB) Nr. 972/2003 4 straipsnio 1 ir 2 dalimis, draudžia nustatyti ūkio subjekto atsargų perteklių taip, kad iš atsargų pertekliaus (kaip pereinamojo laikotarpio atsargų) automatiškai atimamos 1,2 karto padidintos vidutinės ūkio subjekto atsargos, turėtos paskutinių – ne daugiau kaip ketverių – veiklos metų gegužės 1 d. iki 2004 m. gegužės 1 d.?

Jei į šį klausimą reikėtų atsakyti teigiamai, ar atsakymas būtų kitoks, jeigu nustatant pereinamojo laikotarpio atsargų ir atsargų pertekliaus apimtį galima atsižvelgti ir į ūkio subjekto gamybos, perdirbimo ir pardavimo kiekių padidėjimą, į atitinkamo žemės ūkio produkto subrendimo laiką, atsargų kaupimo laiką ir į kitas nuo ūkio subjekto nepriklausančias aplinkybes?

Jeigu į šį klausimą reikėtų atsakyti teigiamai, ar atsakymas būtų kitoks, jei institucija, nepaisant ūkio subjekto įrodinėjimo pareigos, remdamasi jo paaiškinimais dėl atitinkamo žemės ūkio produkto ir nustatydamą ūkio subjekto pereinamojo laikotarpio ir perteklines atsargas privalo atsižvelgti į jo gamybos, perdirbimo ir pardavimo kiekių bei jo atsargų padidėjimą po 2004 m. gegužės 1 dienos?

2. Ar Europos Sąjungos teisės, visų pirma Reglamento (EB) Nr. 1972/2003, tikslus atitinka tai, kad visos tam tikro žemės ūkio produkto atsargos, kurias 2004 m. gegužės 1 d. turėjo tam tikras ūkio subjektas, būtų laikomos atsargų pertekliumi?
3. Ar tuomet, kai ūkio subjektas su atitinkamais žemės ūkio produktais susijusią veiklą pradėjo likus mažiau kaip vieniems metams iki 2004 m. gegužės 1 d., Europos Sąjungos teisė, visų pirma Reglamento (EB) Nr. 1972/2003 4 straipsnis bei Reglamento (EB) Nr. 60/2004 6 straipsnis, draudžia, kad šis ūkio subjektas turėtų pareigą pats įrodyti, jog 2004 m. gegužės 1 d. jo turėtos žemės ūkio produkto atsargos atitinka žemės ūkio produkto atsargas, kurias jis būtų galėjęs paprastai pagaminti, parduoti arba kitokiu būdu atlygintinai ar neatlygintai perleisti ar įsigyti?
4. Ar mokesčio už perteklines atsargas rinkimas atitinka Reglamento (EB) Nr. 1972/2003 ir Reglamento (EB) Nr. 60/2004 tikslus ir tuomet, kai nustatoma, jog ūkio subjektas 2004 m. gegužės 1 d. turi atsargų perteklių, tačiau jis įrodo, kad iš atsargų pertekliaus pardavimo po 2004 m. gegužės 1 d. jis negavo faktinės naudos, išreikštos kainų skirtumu?
5. Ar Reglamento (EB) Nr. 60/2004 6 straipsnio 3 dalį, pagal kurią nustatant perteklinius cukraus, izogliukozės ir fruktozės kiekius, be kita ko, atsižvelgiama į sandėliavimo patalpų pajėgumus, galima aiškinti taip, kad jeigu ūkio subjekto sandėliavimo patalpų pajėgumai buvo padidinti metais prieš stojimą, tai yra pagrindas nustatyti mažesnę ūkio subjekto perteklinių atsargų kiekį 2004 m. gegužės 1 d.

neatsižvelgiant į ūkio subjekto ūkinę veiklą bei jo perdirbamų žemės ūkio produktų kiekį ir atitinkamas atsargas veiklos metais iki 2004 m. gegužės 1 d. bei praėjus dvejiesiems metams po 2004 m. gegužės 1 d.?

33. Rašytines pastabas pateikė atsakovė pagrindinėje byloje, Estijos bei Lietuvos vyriausybės ir Komisija.

34. 2008 m. gruodžio 18 d. posėdyje dalyvavo *Balbiino AS*, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos ir Komisijos atstovai, kurie pateikė savo pastabas.

6. Ar Reglamento (EB) Nr. 1972/2003 10 straipsnis draudžia reikalauti iš ūkio subjekto mokesčio už atsargų perteklių pranešimu apie mokėtinus mokesčius, jei pranešimas buvo priimtas reglamento galiojimo laikotarpiu – 2007 m. balandžio 30 d., – tačiau pagal nacionalinę teisę ūkio subjekto atžvilgiu įsigaliojo tik nustojus galioti reglamentui ir nacionalinėje teisėje nėra nustatyti mokesčio už atsargas išreikalavimo terminai?“

#### **V — Įvadinis klausimas: Bendrijos reglamentų taikomumas**

35. *Tallinna Halduskohus* pateikė Teisingumo Teismui šešis su Bendrijos reglamentais Nr. 1972/2003, Nr. 60/2004 ir Nr. 832/2005 susijusius klausimus. Tačiau, remdamasi Sprendimu *Skoma-Lux*<sup>9</sup>, ieškovė pagrindinėje byloje teigia, kad šie reglamentai jai negali būti taikomi, nes įstojimo metu dar nebuvo oficialiai paskelbti estų kalba.

#### **IV — Procesas Teisingumo Teisme**

32. Teisingumo Teismo kanceliarija prašymą priimti prejudicinį sprendimą gavo 2007 m. gruodžio 18 dieną.

36. Sprendime *Skoma-Lux* Teisingumo Teismas konstatavo, kad Stojimo akto 58 straipsnis „draudžia Bendrijos teisės aktuose“, kurie nebuvo paskelbti naujosios

<sup>9</sup> — 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Skoma-Lux* (C-161/06, Rink. p. I-10841).

valstybės narės kalba *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, „įtvirtintas prievolės nustatyti privatiems asmenims šioje valstybėje, net jei šie asmenys galėjo susipažinti su šiais teisės aktais kitais būdais“, pavyzdžiui, naudodamiesi elektronine *EUR-Lex* interneto puslapio versija.

37. Tačiau ši teismo praktika nagrinėjamoje byloje gali būti taikoma tik iš dalies, nes Estijoje reglamentai buvo įgyvendinti įstatymais dar prieš įstojimą. Kaip jau minėjau, Estijos parlamentas priėmė ŪLTS 2004 m. balandžio 7 d. ir remdamasis Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnio 1 ir 2 dalimis įvedė mokesčių už perteklines žemės ūkio produktų atsargas bei patvirtino jų nustatymo tvarką.

38. Sprendime *Skoma-Lux* Teisingumo Teismas aiškiai nusprendė, jog tai, kad šiuo reglamentu negalima remtis privačių asmenų atžvilgiu valstybėje narėje, kurios kalba jis nebuvo paskelbtas, neturi jokio poveikio aplinkybei, kad „jo nuostatos atitinkamai valstybei narei yra privalomos nuo įstojimo, nes jis yra *acquis communautaire* dalis“<sup>10</sup>. Taigi reglamentas išlieka galiojantis ir Estijos Respublika negali nevykdyti pareigos apmokestinti žemės ūkio produktų atsargų perteklių, remdamasi argumentu, kad reglamentas, kuriuo įtvirtinama ši pareiga, nebuvo paskelbtas Oficialiajame leidinyje jos valstybine kalba.

39. Taigi dėl ŪLTS nekyla prieštaravimų<sup>11</sup>; jis taikomas estams ir traktuojamas kaip Bendrijos reglamentų „transmisijos diržas“. Tai galioja bent toms Bendrijos teisės nuostatoms, kurios laikomos „perkeltomis“ į nacionalinę teisę: nuostatos, nesukuriančios pareigų privatiems asmenims, nes nebuvo paskelbtos, sukuria šias pareigas per nacionalinį įstatymą.

40. Šioje byloje sprendimas *Skoma-Lux* galėtų būti taikomas tik toms reglamentų nuostatoms, kurios nebuvo perkeltos į ŪLTS. Tokiu atveju nepaskelbimas estų kalba atima galimybę remtis atitinkamomis nuostatomis. Tačiau patikrinti ir nuspręsti, ar yra Bendrijos teisės nuostatų, kurios nebuvo perkeltos į nacionalinį įstatymą ir dėl to negali būti taikomos privatiems asmenims, gali tik nacionalinis teismas.

41. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priimdamas sprendimą pagrindinėje byloje, privalo atsižvelgti į minėtų reglamentų nepaskelbimą estų kalba, tačiau šis nepaskelbimas neturi įtakos prejudicinių klausimų priimtinumui. Teisingumo Teismo klausiamo, ar toks įstatymas kaip

10 — Sprendimo *Skoma-Lux* 59 punktas.

11 — Valstybės vidaus teise paremtais prieštaravimais dėl ŪLTS galiojimo ar taikumo (pavyzdžiui, tariamai pavėluotas jo paskelbimas, kuriuo įmonė remiasi savo rašytinių pastabų 22 ir 23 punktuose) galima remtis tik nacionaliniuose teismuose.

ŪLTS yra teisingas ir tinkamas reglamentų perkēlimas. Šis klausimas reikšmingas, nes net jei minėti Bendrijos teisės aktai netaikomi Estijos piliečiams, jais sukuriamos pareigos naujai valstybei narei. Talino teismas turėtų vertinti nacionalinės teisės nuostatas pagal Bendrijos teisę ir ypač remtis Teisingumo Teismo pateiktais jos išaiškinimo kriterijais.

narėms suteiktą įgaliojimą imtis vykdomųjų priemonių: įvesti ir rinkti mokestį už atsargų perteklių, kai kuriais atvejais (cukraus sektoriuje) jas pašalinti ir pirmiausia nustatyti šių atsargų kiekį.

## VI — Prejudicinių klausimų nagrinėjimas

### A — *Dėl atsargų pertekliaus nustatymo metodo požymių*

#### 1. Bendros pastabos

42. Pirmaisiais penkiais prejudiciniais klausimais Teisingumo Teismo prašoma patikslinti aplinkybes, į kurias naujosios valstybės narės turi atsižvelgti nustatydamos žemės ūkio produktų atsargų perteklių pagal Reglamentus Nr. 1972/2003, Nr. 60/2004 ir Nr. 832/2005.

43. Dviejų pirmųjų reglamentų tekstuose galima išžvelgti naujosioms valstybėms

44. Reglamentais valstybės narės ne tik įpareigojamos juos įgyvendinti, bet ir joms suteikiama plati diskrecija įvykdyti šią pareigą. Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnio 2 dalyje ir Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 3 dalyje išvardijami atsargų pertekliaus nustatymo kriterijai, tačiau šios nuostatos leidžia atsižvelgti ir į kitus kriterijus, jeigu valstybė narė tai laiko reikalinga. Taigi šie sąrašai nėra baigtiniai, nors juose išvardytus veiksnius patikrinti būtina.

45. Be to, minėtuose reglamentuose įtvirtinamas lankstus apskaičiavimo metodas, leidžiantis prisiderinti prie kiekvieno ūkio subjekto bei produkto ypatybių. Todėl šiuose reglamentuose procedūra detalai neregamentuojama ir apsiribojama minimalių ir itin bendrų vertinimo kriterijų: „prekybos

modeliai iki įstojimo“, „atsargų sukaupimo aplinkybės“, „atitinkamų operatorių veiklos tipas“ bei „veiklos laipsnis“ (pastarieji du kriterijai taikomi cukraus sektoriui), nustatymu.

46. Remdamosi šiais pagrindiniais kriterijais, valstybės narės privalo parengti bendrą vertinimo mechanizmą, turėdamos galimybę įtraukti įvairius elementus, kurių kiekvienas turėtų tam tikrą specifinę reikšmę.

47. Bet kuriuo atveju Bendrijos teisės normos nustato valstybių narių priimamų nacionalinės teisės normų, kurių veikimas ir įgyvendinimas nekelia grėsmės reglamentų tikslams, nekeičia jų nuostatų ir neišplečia jų reguliavimo apimties, ribas ir gaires<sup>12</sup>.

48. Atsakymas į pirmuosius penkis klausimus grindžiamas šiais įvadiniais samprotavimais.

2. Pirmasis ir penktasis prejudiciniai klausimai

a) Pirmasis prejudicinis klausimas

49. Pirmuoju prejudiciniu klausimu Talino administracinis teismas teiraujasi Teisingumo Teismo, ar Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 1 dalis kartu su Reglamento Nr. 832/2005 3 konstatuojamąja dalimi bei Reglamento Nr. 972/2003 4 straipsnio 1 ir 2 dalimis draudžia nustatyti ūkio subjekto atsargų perteklių iš turimų atsargų automatiškai atimant pereinamojo laikotarpio atsargas, apskaičiuotas 1,2 karto padidinus vidutinės ūkio subjekto atsargas, turėtas paskutinių – ne daugiau kaip ketverių – veiklos metų gegužės 1 d. iki 2004 m. gegužės 1 dienos. Jei į pirmąją klausimo dalį būtų atsakyta teigiamai, nacionalinis teismas nori sužinoti, ar atsakymas būtų kitoks, jeigu atliekant šį apskaičiavimą būtų atsižvelgta ir į „ūkio subjekto gamybos, perdirbimo ir pardavimo kiekių padidėjimą, atitinkamo žemės ūkio produkto subrendimo laiką, atsargų kaupimo laiką ir į kitas nuo ūkio subjekto nepriklausančias aplinkybes“<sup>13</sup>?

50. Siekiant panaikinti pirmame prejudiciniame klausime aptariamų duomenų painiavą, reikia išskirti tris pagrindinius

12 — Dėl valstybių narių diskrecijos taikant ir plėtojant Bendrijos reglamentus žr. 1978 m. lapkričio 30 d. Sprendimą *Bussone* (31/78, Rink. p. 2429, 16 punktą); 2002 m. birželio 20 d. Sprendimą *Mulligan ir. kt.* (C-313/99, Rink. p. I-5719, 33 punktą) ir 2008 m. balandžio 24 d. Sprendimą *Arcor* (C-55/06, Rink. p. I-2931, 140 punktą).

13 — Prejudiciniame klausime tarp šiuo atveju svarbių Bendrijos teisės nuostatų minima Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 1 dalis. Vis dėlto būtų tiksliau remtis šio straipsnio 3 dalimi, nes reikia įvertinti kiekvieno ūkio subjekto atsargų pertekliaus apskaičiavimo metodo teisingumą, o ne nustatyti, kaip šio straipsnio 1 dalyje, bendrą valstybės narės atsargų pertekliaus kiekį.

atsargų pertekliaus nustatymo procedūros etapas: konkretaus laikotarpio atsargų vidurkio apskaičiavimą, bendro koeficiento taikymą ir rezultato įvertinimą, atsižvelgiant į nuo ūkio subjekto valios nepriklausančius veiksnius.

i) Vidurkio apskaičiavimas, remiantis duomenimis apie konkrečių momentu turimas atsargas

51. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą bei šalių paaiškinimai nagrinėjamoje byloje kelia abejonių dėl atsargų pertekliaus nustatymo sistemos, pagrįstos įmonių atsargų kiekiu konkrečią dieną, suderinamumo su Bendrijos teise.

52. ŪLTS numatyta tokia nustatymo sistema, kurią galima apibendrinti šia matematine formule:

Perteklius = (atsargos 2004 m. gegužės 1 d.) – (vidutinės atsargos 2000 m., 2001 m., 2002 m. ir 2003 m. gegužės 1 d.) x 1,2<sup>14</sup>.

53. Pagal Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnio 2 dalį nustatant kiekvieno turėtojo atsargų perteklių būtina visų pirma atsižvelgti į „vidutinės atsargos, turėtas iki įstojimo“. Taigi Bendrijos teisė įpareigoja atsižvelgti į duomenis apie praeityje turėtas atsargas nustatant atsargų perteklių, tačiau valstybėms narėms suteikiama tam tikra laisvė apibrėžti referencinius skaičius, metų skaičių ir vidurkio apskaičiavimo būdą.

54. Savo paaiškinimuose ieškovė pagrindinėje byloje teigia, kad nustatant atsargų kiekį tik keturiais konkrečiais laiko momentais (ketverių metų iki įstojimo gegužės 1 d.) gaunamas rezultatas nėra reprezentatyvus, nes ūkio subjektas negalėjo žinoti, kad būtent tuo momentu jo turimi sandėliavimo įrenginiai bus laikomi „normalaus atsargų kiekio“ rodikliu. *Balbiino* priduria, jog jos ūkinė veikla yra ciklinė, ypač kiek tai susiję su ledų pardavimu, o dėl to paskutinius mėnesius prieš vasarą ji privalo sukaupti didesnes šio produkto atsargas. Gegužės 1 d. patenka būtent į šį pasiruošimo vasaros sezonui laikotarpį.

55. Nė vienas iš *Balbiino* pateiktų argumentų neatrodo įtikinamas. Rėmimasis šiais skaičiais negali būti kritikuojamas lygybės principo požiūriu, nes, kalbant buhalteriniais terminais, nors jie ir ne visada „tiksliai atspindi“ normalią padėtį kiekvieno ūkio subjekto sandėliuose, galimybė koreguoti gautus

14 — Šiuo atimties veiksmu gautas pakoreguotas vidurkis vadinamas „pereinamojo laikotarpio atsargomis“.

duomenis, remiantis kiekvieno ūkio subjekto požymiais, leidžia rasti teisingesnį sprendimą.

56. Todėl manau, kad Bendrijos teisė nedraudžia nustatyti pereinamojo laikotarpio atsargų remiantis vidutinėmis atsargomis, turėtomis 2000 m., 2001 m., 2002 m. ir 2003 m. gegužės 1 dieną.

ii) Pereinamojo laikotarpio atsargų apskaičiavimas, taikant vienodą koeficientą 1,2

57. Talino teismas taip pat klausia, ar vienodo koeficiento 1,2 taikymas nustatant pereinamojo laikotarpio atsargas yra suderinamas su Bendrijos teisės aktais. Jis primena, jog 2006 m. spalio 5 d. Sprendime *Riigikohus* konstatavo, kad šis koeficientas pažeidžia Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnio 2 dalį, nes neleidžia diferencijuoti ūkio subjektų, atsižvelgiant į kiekvieno iš jų padėtį.

58. *Riigikohus* nuomonei pritaria *Balbiino* ir Komisija, kurių paaiškinimuose teigiama, jog remiantis lygybės principu atsargų pertekliaus turėtojai, kurių situacijos yra skirtingos, neturėtų būti traktuojami vienodai.

59. Estijos vyriausybė teigia, jog koeficientas 1,2 buvo įvestas dėl spartaus Estijos ekonominio augimo keletą pastarųjų metų iki įstojimo<sup>15</sup>. Vidutinių tų metų atsargų dauginimas 1,2 karto leidžia padidinti visų ūkio subjektų pereinamojo laikotarpio atsargas, o dėl to sumažėja jų atsargų perteklius.

60. Mano nuomone, koeficiento taikymas siekiant įvertinti ekonomines šalies kandidatės aplinkybes nekelia grėsmės Bendrijos teisės normų tikslams. Be to, pagal Reglamentą Nr. 1972/2003 privaloma išnagrinėti bendrą kiekvienos šalies ekonominę padėtį, jo 4 straipsnio 2 dalyje numatant, jog reikia atsižvelgti į „prekybos modelius iki įstojimo“. Manau, jog ši frazė susijusi su prekybos pokyčiais atitinkamoje valstybėje<sup>16</sup>.

61. Šis koeficientas taip pat nekelia grėsmės Bendrijos teisės normų įgyvendinimui, nes leidžia tiksliau įvertinti atsargų pertekliaus, galinčio kelti grėsmę Sąjungos ekonomikai, kiekį. Pereinamojo laikotarpio atsargų kiekio

15 — Lyginant su 2000 m., 2004 m. maisto produktų gamybos apimtis išaugo 20,7 %.

16 — Reglamento Nr. 3108/94, priimto atsižvelgiant į 1994 m. plėtrą, formuluotė buvo aiškesnė. Šio reglamento 4 straipsnio 2 dalyje buvo įtvirtinta būtinybė atsižvelgti į „prekybos apimtį iki įstojimo“.

padidējimas yra natūrali ekonomiskā augimo dēļ īstojimo perspektīvas pasekmē: kuo dinamiskāka ekonomika, tuo lielāka atbilde.

iii) Atsīzvelgimas j no ūkio subjekto valios nepriklausānāius veiksnios

62. Dēļ Sājungos plētros akivaizdāiai kyla pavojus, jog bus imtasi spekulācijas, kuriai būtina ūzkirsti keliā, tāāiau plētros etapai taip pat lemia teisētus ekonomiskā augimo ir didesnio rinkos lankstumo lūkesāius, todēļ atrodo protingā, kad ūkio subjektai rengiasi āioms palankesnēms aplinkybēms. Bendrijos reglamentais tik siekiama išvengti pernelyg didelių atsargų pertekliaus kaupimo pasekmių, tāāiau žymus atsargų kiekio padidėjimas paskutiniuos kelerius metus iki īstojimo yra natūrali plētros pasekmē ir j j turi būti atsīzvelgiama siekiant sumažinti atsargų pertekliaus daromā neigiamā įtakā normaliam žemės ūkio rinkų veikimui.

63. Be to, manāāiau, jog koeficiento taikymas neprieštarauja lygybės principui, nes āis koeficientas tėra papildomas sudėtingos atsargų pertekliaus nustatymo metodikos elementas. Galimybē pakoreguoti rezultatā, atsīzvelgiant j kitas aplinkybes – kaip bus paaiāškinta toliau, – paneigia bet kokios įtarimus dēļ nevienodo požiūrio.

64. Prašymā priimti prejudicinį sprendimā pateikēs teismas atkreipia dėmesį j āj prejudicinio klausimo aspektā ir pateikia papildomā klausimā, veikiausiai siekdamas geriau įvertinti, ar ŪLTS redakcija po pakeitimo atitinka Bendrijos teisē. Vis dēlo naujųjų valstybių narių naudojamas apskaiāiavimo metodas turi būti vertinamas bendrai, atsīzvelgiant j visus kriterijus. Vienodo koeficiento taikymas ir vidurkio apskaiāiavimas remiantis keturių konkrečių laiko momentų duomenimis negali būti atskirti nuo kitų kiekvienoje valstybėje narėje naudojamos procedūros požymių. Savaimē āie veiksmāi nesudaro tinkamos atsargų pertekliaus nustatymo sistemos, tāāiau dēļ jų taikymo negalima prieštarauti, jei, kaip reikalaujama pagal Bendrijos teisės nuostatas, jie papildomi kitais elementais, leidžianāiais pritaikyti numatytā sprendimā.

65. Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta naujųjų valstybių narių pareiga nustatant atsargų perteklių atsīzvelgti j vidutines atsargas, turētas iki īstojimo, prekybos modelius iki īstojimo ir atsargų sukaupimo aplinkybes.

66. Taigi „ūkio subjekto gamybos, perdirbimo ir pardavimo kiekių padidėjimas, atitinkamo žemės ūkio produkto subrendimo laikas, atsargų kaupimo laikas ir kitos nuo ūkio subjekto nepriklausančios aplinkybės“ yra su konkrečiomis aplinkybėmis susiję veiksniai, kuriuos galima nesunkiai suderinti su Reglamente Nr. 1972/2003 4 straipsnio 2 dalyje minimais kriterijais.

67. Tačiau net kartu su straipsnio pabaigoje įtvirtinta bendrąja nuostata šių aplinkybių nepakanka, kad sistema atitiktų Bendrijos teisę.

68. Taip pat būtina atsižvelgti į tokį reikšmingą kriterijų kaip sandėliavimo pajėgumai, nors jis ir neįtrauktas į pirmą pateiktą sąrašą, nes šie pajėgumai priklauso nuo ūkio subjekto sprendimo. Bendrijos reglamentuose savo ruožtu įtvirtintas reikalavimas atsižvelgti į suinteresuotojo asmens sandėliavimo patalpų pajėgumų padidėjimą ar sumažėjimą.

69. Tai, viena vertus, išplaukia iš Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnio 2 dalies c punkto, nes tai svarbus atsargų kaupimo proceso veiksnys, ir, kita vertus, iš Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 3 dalies, kurioje numatyta, kad taikant cukraus, izogliukozės ir fruktozės perteklinių kiekių identifikavimo sistemą, be kita ko, atsižvelgiama į „sandėliavimo patalpų pajėgumus“. Be to, Reglamento

Nr. 832/2005 3 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, jog, siekdama nustatyti cukraus, izogliukozės ir fruktozės atsargų perteklių, Komisija atsižvelgė į „atsargų sukaupimo aplinkybes“. Nors pastarosios dvi nuostatos taikomos tik pašalinant atsargas cukraus sektoriuje, tačiau jos laikytinos svarbiu kriterijumi aiškinant visiems žemės ūkio produktams taikomas taisyklės.

#### b) Penktasis prejudicinis klausimas

70. Kadangi penktasis prejudicinis klausimas susijęs su pirma paminėtomis aplinkybėmis, siekiant aiškumo, toliau bus nagrinėjamas klausimas, kuriuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi apie sandėliavimų pajėgumų tipą ir apimtį.

71. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 3 dalį galima aiškinti taip, kad jeigu ūkio subjekto sandėliavimo patalpų pajėgumai buvo padidinti paskutiniais metais prieš stojimą, tai yra pagrindas nustatyti mažesnę ūkio subjekto atsargų perteklių 2004 m. gegužės 1 d., neatsižvelgiant į ūkio subjekto ūkinę veiklą, jo perdirbamų

atitinkamų žemės ūkio produktų kiekį ir atitinkamas atsargas veiklos metais iki 2004 m. gegužės 1 d. bei praėjus dvejiems metams po 2004 m. gegužės 1 dienos.

pajėgumus, nustatant kiekvieno ūkio subjekto atsargų perteklių, o tai nereiškia, jog bet koks šių pajėgumų padidinimas savaime sumažina atitinkamo ūkio subjekto atsargų perteklių.

72. Šis klausimas grindžiamas tuo, kad 2007 m. kovo 30 d. žemės ūkio ministro įsakyme, kurį *Balbiino* apskundė pagrindinėje byloje, teigiama, jog iš įmonės sandėliavimo pajėgumų didėjimo 2000–2003 m. įrengus papildomas patalpas nebuvo matyti proporcingo sandėliuojamų produktų (ypač cukraus) perdirbimo augimo, o tai rodo, kad *Balbiino* paprastai neįsigyja ir nesaugo didelių cukraus atsargų<sup>17</sup>. Dėl šios priežasties, nustatant atsargų perteklių, nebuvo atsižvelgta į duomenis apie naujas sandėliavimo patalpas.

74. Nereikia pamiršti, kad Bendrijos teisėje siekiama ir užkirsti kelią atsargų pertekliaus kaupimui, ir nustatyti ūkio subjektus ar asmenis, užsiimančius stambaus masto spekuliacine prekyba (Reglamento Nr. 60/2004 aštunta konstatuojamoji dalis). Todėl suinteresuotojo asmens sandėliavimo patalpų pajėgumų pakitimas gali pakeisti jo normalaus atsargų kiekio vertinimą, jeigu prekių sandėliavimas didesniais kiekiais matyti iš su tomis prekėmis susijusios veiklos apimties.

73. Reikia dar kartą pabrėžti Bendrijos įstatymų leidėjo siekį sukurti bendrą vertinimo mechanizmą, sugrupuojant įvairius veiksnius, kad būtų galima juos nagrinėti kartu. Sandėliavimo patalpų pajėgumai nėra išimtis. Bendrijos teisės normose (visų pirma Reglamente Nr. 60/2004 cukraus sektoriui) įtvirtintas reikalavimas „tinkamai“ atsižvelgti į šiuos

#### c) Rezultatas

75. Todėl manau, jog Bendrijos reglamentai nedraudžia nustatyti ūkio subjekto atsargų pertekliaus iš 2004 m. gegužės 1 d. faktiškai turėtų atsargų atimant 1,2 karto padidintas pereinamojo laikotarpio atsargas, kurios apibrėžiamos kaip vidutinės ūkio subjekto atsargos, turėtos paskutinių ketverių veiklos metų gegužės 1 d. iki 2004 m. gegužės 1 d., jei nustatant šių atsargų kiekį atsižvelgiama į ūkio

17 — Iki 2004 m. gegužės 1 d. *Balbiino* cukraus atsargos svyravo nuo 0,9 % iki 2,4 % metinio perdirbamo kiekio, nes įmonė neturėjo pakankamai didelio sandėliavimo komplekso reikalingam cukraus kiekiui laikyti, o 2005 m. gegužės 1 d. šios atsargos vis dar sudarė mažiau nei 3 % tais metais perdirbto kiekio (nuo 2005 m. gegužės 1 d. iki 2006 m. gegužės 1 d.), t. y. 9,7 karto mažiau nei 2004 m. gegužės 1 dieną.

subjekto gamybos, perdirbimo ir pardavimo kiekių padidėjimą, į atitinkamo žemės ūkio produkto subrendimo laiką, atsargų kaupimo laiką ir į kitas nuo ūkio subjekto nepriklausančias aplinkybes.

76. Dėl sandėliavimo patalpų pajėgumų pažymėtina, jog Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 3 dalis negali būti aiškinama taip, kad šių sandėliavimo patalpų pajėgumų padidinimas paskutiniaisiais metais prieš stojimą pateisina mažesnio ūkio subjekto turimų atsargų pertekliaus nustatymą, neatsižvelgiant į jo ūkinę veiklą, perdirbamų žemės ūkio produktų kiekį ir atitinkamas žemės ūkio produktų atsargas veiklos metais iki 2004 m. gegužės 1 d. bei dvejetainiais metais.

### 3. Antrasis prejudicinis klausimas

77. Antruoju prejudiciniu klausimu Talino administracinis teismas siekia išsiaiškinti, ar tai, kad visos tam tikro žemės ūkio produkto atsargos, kurias 2004 m. gegužės 1 d. turėjo tam tikras ūkio subjektas, laikomos perteklinėmis, atitinka Reglamentą Nr. 1972/2003.

78. Mano nuomone, į šį klausimą reikėtų atsakyti teigiamai.

79. Kaip minėta, Reglamente Nr. 1972/2003 įtvirtintos pereinamojo laikotarpio priemonės skirtos išvengti prekybos srautų nukreipimų, galinčių dezorganizuoti rinkos organizacijas ir atsirandančių dėl produktų, kurie vežami specialiai plėtros dingstimi ir nėra įprastų atitinkamos valstybės atsargų dalis, arba perteklinių produktų atsargų, atsirandančių dėl nacionalinės gamybos<sup>18</sup>.

80. Be to, šiame reglamente numatyta atsargų pertekliaus nustatymo procedūra, kurią taikant turi būti bendrai atsižvelgiama į keletą veiksnių, tarp kurių yra atsargų sukauptimo aplinkybės ir prekybos modeliai iki įstojimo.

81. Taigi Bendrijos teisė nedraudžia laikyti pertekliumi visų ūkio subjekto turimų atsargų, esant tam tikroms aplinkybėms, pavyzdžiui, vykdant neaktyvią ūkinę veiklą, susijusią su tam tikru produktu.

18 — Reglamento trečia konstatuojamoji dalis.

82. Estijos vyriausybė pateikia pagrindinės bylos faktines aplinkybes, paskatinusias pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. 2004 m. gegužės 1 d. *Balbiino* turėjo 1 346 kilogramus „Camambert“ ir 1 138 kilogramus „Brie“ sūrio. Per kelis mėnesius iki 2004 m. gegužės 1 d. *Balbiino* pardavė 1,8 % tuo laikotarpiu įsigyto „Camambert“ ir 2 % „Brie“ sūrio. Tačiau per dvejus metus po įstojimo (nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki 2006 m. gegužės 1 d.) *Balbiino* neįsigijo nė vieno kilogramo šių sūrių ir iki 2005 m. pabaigos pardavė visas 2004 m. gegužės 1 d. turėtas atsargas.

(cukraus atveju) ar gali būti apmokestintas, veikiausiai gali juos nuo to sulaikyti.

85. Todėl tai, kad minėtomis aplinkybėmis visos tam tikro žemės ūkio produkto atsargos, kurias 2004 m. gegužės 1 d. turėjo tam tikras ūkio subjektas, laikomos perteklinėmis, atitinka Reglamento Nr. 1972/2003 tikslą.

#### 4. Trečiasis prejudicinis klausimas

83. Iš šios situacijos aišku, kad visos ūkio subjekto tam tikro produkto atsargos, turėtos įstojimo metu, gali būti laikomos pertekliumi, jei yra požymių, kad atsargos buvo sukauptos spekuliacijos tikslais, pavyzdžiui, jei po įstojimo nebuvo vykdomi proporcingi prekybiniai sandoriai ir produkto atsargos nebuvo papildomos.

84. Ieškovės pagrindinėje byloje teigimu, kiekvienas verslininkas turi teisę pirkti ir parduoti bet kokius produktus bei vykdyti ūkinę veiklą ar pardavinėti produktus, kada nori. Tačiau rinkos laisvę riboja Bendrijos teisė. Tokiomis aplinkybėmis valstybės kandidatės ūkio subjektai gali kaupti žemės ūkio produktų atsargas, tačiau aplinkybė, kad atsargų perteklius turi būti pašalintas

86. Trečiasis prejudicinis klausimas susijęs su įrodinėjimo našta apskaičiuojant žemės ūkio produktų atsargų perteklių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi, ar tuomet, kai ūkio subjektas su atitinkamais žemės ūkio produktais susijusią veiklą pradėjo likus mažiau kaip vieniems metams iki 2004 m. gegužės 1 d., Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnis bei Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnis draudžia tai, kad šis ūkio subjektas privalėtų pats įrodyti, jog 2004 m. gegužės 1 d. jo turėtos žemės ūkio produkto atsargos atitinka žemės ūkio produkto atsargas, kurias jis būtų galėjęs paprastai pagaminti, parduoti arba kitokiu būdu atlygintinai ar neatlygintai perleisti ar įsigyti<sup>19</sup>.

19 — Keista, tačiau vienintelis ŪLTs straipsnis, kuriame numatomas panašus reguliavimas, taikomas ne tiems ūkio subjektams, kurie užsiėmė ūkine veikla ne ilgiau kaip metus, o tiems, kurie ja užsiėmė ne ilgiau kaip ketverius metus (6 straipsnio 2 dalis); tačiau tai neturi jokios įtakos siūlomam atsakymui.

87. Nė viename iš aptariamų reglamentų apie įrodinėjimo našta nekalbama. Tai leidžia valstybėms narėms reglamentuoti šį klausimą savo nuožiūra pagal nacionalinę teisę su sąlyga, kad nekils pavojus Bendrijos teisės tikslų įgyvendinimui.

88. Atrodo logiška, kad jei valstybė neturi referencinių duomenų, kad galėtų nustatyti „normalų“ atsargų kiekį, suinteresuotasis asmuo privalo pats pagrįsti reikiamus duomenis.

89. Kadangi į pirmąją klausimo dalį atsakoma neigiamai, antrosios dalies nagrinėti nebūtina.

## 5. Ketvirtasis prejudicinis klausimas

90. Ketvirtuoju prejudiciniu klausimu aiškinamasi, ar mokesčio už atsargų perteklių rinkimas atitinka minėtus reglamentus ir tuomet, kai buvo nustatyta, jog 2004 m. gegužės 1 d. ūkio subjektas turėjo atsargų perteklių, tačiau jis įrodo, kad iš atsargų

pertekliaus pardavimo po 2004 m. gegužės 1 d. jis negavo faktinės naudos, išreikštos kainų skirtumu.

91. Taigi reikia išsiaiškinti, ar norint apmokestinti atsargų perteklių būtina, kad ūkio subjektas būtų gavęs pelno.

92. Reglamentuose toks reikalavimas nėra numatytas, ir tai pakankamai akivaizdu. Iš jų formuluotės išplaukia, kad mokesčiu siekiama ne nubausti spekuliacine veikla užsiimančią asmenį, o užkirsti kelią tam, kad toks elgesys iškraipytų žemės ūkio rinką. Vis dėlto tokiu apmokestinimu siekiama ne tik kompensuoti ūkio subjektų, sukaupusių atsargų perteklių mažomis kainomis, gaunamą naudą, bet ir kovoti su atsargų kaupimu spekuliaciniais tikslais<sup>20</sup>.

93. Todėl atgrasomosios priemonės turi būti taikomos bet kokiai veiklai, kuri galbūt galėtų nulemti tokius iškraipymus, neatsižvelgiant į ūkio subjekto iš to gautą naudą.

20 — Taip dėl Reglamento Nr. 3108/94 Teisingumo Teismas yra nusprendęs sprendime *Weidacher* (22 punktą).

B — *Dėl reglamento galiojimo pasibaigimo padarinių nacionalinėms mokestinėms priemonėms*

kad dėl vienokių ar kitokių priežasčių (pavyzdžiui, dėl nacionalinės teisės ypatumų ar dėl galimų procedūrų apskundus pranešimą apie mokėtinus mokesčius) mokėtini mokesčiai nebuvo surinkti. Priešingu atveju suinteresuotieji asmenys galėtų lengvai manipuliuoti minėtu terminu.

94. Neatsižvelgdamas į žemės ūkio produktų atsargų pertekliaus nustatymo sistemą, Talino teismas prašo išaiškinti Reglamento Nr. 1972/2003 10 straipsnį, pagal kurį šis reglamentas taikomas iki 2007 m. balandžio 30 dienos. Problema atsiranda dėl to, kad pranešimas, pagal kurį iš *Balbiino* reikalaujama sumokėti mokestį už atsargų perteklių, buvo priimtas reglamento galiojimo laikotarpiu (2007 m. balandžio 30 d.)<sup>21</sup>, tačiau pagal nacionalinę teisę mokestis buvo mokėtinas vėliau, nes joks šio mokesčio išreikavimo terminas nėra numatytas.

96. Pavėluotas išreikalavimas nekenkia nei teisiniam saugumui (nes pranešimas apie mokėtiną mokestį turėjo būti išsiųstas iki 2007 m. balandžio 30 d.), nei Bendrijos teisės normų tikslams, nes nuo atsargų kaupimo atgrasoma, jei per numatytą terminą priimamas nacionalinis įstatymas ir pradėdama apmokestinimo procedūra.

95. Mano nuomone, Estijos taisyklės dėl mokestinių skolų mokėjimo termino šiuo atveju nėra reikšmingos. Kaip pabrėžia Komisija, per trejus metus nuo įstojimo iki reglamento galiojimo pabaigos valstybės narės privalėjo reglamentuoti atsargų pertekliaus apmokestinimą, nustatyti šių atsargų kiekį, turėtojus ir mokesčius. Nėra reikšminga tai,

97. Todėl Reglamento Nr. 1972/2003 10 straipsnis neprieštarauja 2007 m. balandžio 30 d. priimto pranešimo apie mokėtinus mokesčius už atsargų perteklių galiojimui, nors pagal nacionalinę teisę ūkio subjekto atžvilgiu įsigaliojo tik po šios datos ir nėra nustatyta jokių išreikavimo terminų.

21 — Pranešimas apie mokėtinus mokesčius buvo išsiųstas tą pačią dieną.

**VII — Išvada**

98. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Tallinna Halduskohus* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

- „1. 2004 m. sausio 14 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 60/2004 dėl cukraus sektoriui skirtų pereinamojo laikotarpio priemonių, kurios turi būti patvirtintos dėl Čekijos Respublikos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Slovėnijos ir Slovakijos įstojimo, 6 straipsnio 3 dalis kartu su 2005 m. gegužės 31 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 832/2005 dėl cukraus, izogliukozės ir fruktozės perteklinių kiekių Čekijos Respublikoje, Estijoje, Kipre, Latvijoje, Lietuvoje, Vengrijoje, Maltoje, Lenkijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje nustatymo trečia konstatuojamąja dalimi bei 2003 m. lapkričio 10 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1972/2003 dėl prekybos žemės ūkio produktais skirtų pereinamojo laikotarpio priemonių, kurios turi būti patvirtintos dėl Čekijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Slovėnijos ir Slovakijos įstojimo, 4 straipsnio 1 ir 2 dalys nedraudžia nustatyti ūkio subjekto atsargų pertekliaus iš 2004 m. gegužės 1 d. faktiškai turėtų atsargų atimant pereinamojo laikotarpio atsargas, apskaičiuotas 1,2 karto padidinus vidutinės ūkio subjekto atsargas, turėtas paskutinių ketverių veiklos metų gegužės 1 d. iki įstojimo, jei nustatant šių atsargų kiekį atsižvelgiama į ūkio subjekto gamybos, perdirbimo ir pardavimo kiekių padidėjimą, į atitinkamo žemės ūkio produkto subrendimo laiką, atsargų kaupimo laiką ir į kitas nuo ūkio subjekto nepriklausančias aplinkybes.

Dėl sandėliavimo patalpų pajėgumų pažymėtina, jog Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 3 dalis negali būti aiškinama taip, kad šių sandėliavimo patalpų pajėgumų padidinimas paskutiniais metais prieš stojimą pateisina mažesnio ūkio subjekto turimų atsargų pertekliaus nustatymą, neatsižvelgiant į jo ūkinę veiklą,

perdirbamu žemės ūkio produktų kiekį ir atitinkamas žemės ūkio produktų atsargas veiklos metais iki 2004 m. gegužės 1 d. bei dvejais vėlesniais metais.

2. Tai, kad visos tam tikro žemės ūkio produkto atsargos, kurias 2004 m. gegužės 1 d. turėjo tam tikras ūkio subjektas, laikomos pertekliumi, atitinka Reglamentą Nr. 1972/2003, jei yra požymių, kad jos buvo sukauptos spekuliaciniais tikslais.
3. Reglamento Nr. 1972/2003 4 straipsnis bei Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnis nedraudžia, kad tuomet, kai ūkio subjektas su atitinkamais žemės ūkio produktais susijusią veiklą pradėjo likus mažiau kaip vieniems metams iki įstojimo, šis ūkio subjektas privalėtų pats įrodyti, jog 2004 m. gegužės 1 d. jo turėtos žemės ūkio produkto atsargos atitiko žemės ūkio produkto atsargas, kurias jis būtų galėjęs paprastai pagaminti, parduoti arba kitokiu būdu atlygintinai ar neatlygintai perleisti ar įsigyti.
4. Mokesčio už atsargų perteklių rinkimas, jei ūkio subjektas turėjo atsargų perteklių 2004 m. gegužės 1 d., tačiau įrodo, kad šio atsargų pertekliaus pardavimas po 2004 m. gegužės 1 d. nedavė jam faktinės naudos kainų skirtumo forma, atitinka Reglamentą Nr. 1972/2003 ir Reglamentą Nr. 60/2004.
5. Reglamento Nr. 1972/2003 10 straipsnis nedraudžia reikalauti iš ūkio subjekto mokesčio už atsargų perteklių reglamento galiojimo laikotarpiu (2007 m. balandžio 30 d.) priimtu pranešimu apie mokėtinus mokesčius, nors pagal nacionalinę teisę ūkio subjektui jis tapo privalomas tik nustojus galioti reglamentui ir nacionalinė teisė nenumato galutinių mokesčio išreikalavimo terminų.“